

„PAŃSTWO ISLAMSKIE” JAKO NOWA FORMA TERRORYZMU MIĘDZYNARODOWEGO

“ISLAMIC STATE” AS A NEW FORM OF INTERNATIONAL TERRORISM

Sławomir KOCON
Akademia Pomorska w Słupsku

ABSTRACT:

The purpose of the following article is to provide details regarding the foundation, expansion, ideology, strategy and mindset of the Islamic State. The article examines the current situation in Syria, a failed state, and Iraq. Furthermore, the complex geopolitical situation of the entire Middle East region, as well as, significant problems which ISIS poses worldwide have been discussed thoroughly. Finally, new areas of operation, possible threats, but also the whole new operational framework contemporary terrorist organizations or their affiliates may use, have been taken into consideration.

KEY WORDS:

international terrorism, Islamic State, ideology, terrorist attacks, jihadists, war

ABSTRAKT:

Celem niniejszej publikacji jest przedstawienie przyczyny powstania, ekspansji, ideologii, metod działania tzw. Państwa Islamskiego. W poniższym artykule opisano również obecną sytuację na terenie Syrii, która ma aktualnie status państwa upadłego, oraz Iraku. Ponadto przedstawiono również skomplikowaną sytuację geopolityczną całego regionu bliskowschodniego, a także problem, jaki niesie ze sobą ISIS na terenie całego globu. W publika-

cji przedstawione zostały również nowe sektory działań, zagrożenia, a także nowe ramy, w jakich mogą działać współczesne organizacje terrorystyczne na arenie międzynarodowej.

SŁOWA KLUCZOWE:

terroryzm międzynarodowy, Państwo Islamskie, ideologia, zamachy terrorystyczne, dżihadyści, wojna,

WSTĘP

W leksykalnym podejściu do bezpieczeństwa, bardzo zresztą rozpowszechnionym, traktowane jest ono często jako synonim braku zagrożenia. To naturalna konsekwencja tego, że świat jest i zawsze był dla człowieka źródłem niebezpieczeństw, a nieufność wobec niego i tego, co może nam przynieść każdy kolejny dzień, pełni funkcje naturalnego mechanizmu obronnego, bez którego żaden podmiot nie byłby w stanie przetrwać w otaczającej go rzeczywistości¹.

Współczesny terroryzm należy do jednego z największych zagrożeń dla człowieka jako jednostki, jak również dla właściwego funkcjonowania społeczności lokalnych, państw, oraz organizacji międzynarodowych. Rada Bezpieczeństwa ONZ w swojej rezolucji nr 1566 z 2004 r. definiuje terroryzm jako: „Przestępcze działanie wymierzone w ludność cywilną lub groźbę takich działań, powodującą śmierć, poważnie cieleśne zranienie lub ranie zakładników, które ma na celu wywołanie poczucia strachu w społeczeństwie lub w jego części (wśród wybranych osób). Działanie to wywiera wpływ na społeczeństwo, zmusza rząd lub organizacje międzynarodowe do określonych czynności lub zaprzestania czynności, które przewidują umowy i konwencje dotyczące terroryzmu²”. Terroryzm znalazł usankcjonowanie prawne również w ramach sojuszu wojskowego NATO i jest sprecyzowany jako: „Bezprawne użycie lub zagrożenie użyciem siły lub przemocy przeciwko jednostce lub własności w zamiarze wymuszenia lub zastraszenia rządów lub społeczeństw dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych³”. Prawne uporządkowanie definicji terrory-

¹ Zob.: A. Urbanek, *Wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria. Strategia. System*, A. Urbanek (red.), Wydawnictwo Socjologiczno-Prawne, Słupsk 2012, s. 71.

² S. Wojciechowski, P. Osiewicz, *Zrozumieć współczesny terroryzm*, Difin, Warszawa 2017, s. 24.

³ Ibidem.

zmu zostało wymuszone szybkim rozwojem organizacji terrorystycznych, poszerzeniem zasięgu z działań lokalnych na międzynarodowe i globalne. Pierwszym przykładem takich działań była Al-Kaida, która swym zasięgiem wyszła poza ramy organizacji o charakterze działań lokalnych. Kolejną organizacją, a właściwie quasi-państwem o globalnym zasięgu, okazało się tzw. Państwo Islamskie. Skala działań ISIS, ich zasięgu, metod indoktrynacji i radykalizacji ludności na całym świecie nasuwają nowe pytanie: czy i w jakim zakresie działalność tzw. Państwa Islamskiego wpłynęła na zmianę oblicza współczesnego terroryzmu międzynarodowego?

GENEZA POWSTANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

Na wstępie rozważań warto wyjaśnić, czym w swojej istocie jest tzw. Państwo Islamskie (PI – ISIS Islamic State of Irak and Syria). Tę nazwę przypisuje sobie od 2013 r. organizacja terrorystyczna, która wcześniej występowała pod nazwami ISIL – Islamic State of Irak and the Lewant – oraz mniej używaną, a nawet uznawaną za obraźliwą, nazwą Daesh „zdeptani” bądź „rozbici w pył”⁴. ISIS zalicza się do nowej bardzo niebezpiecznej aktywności terrorystycznej. Zasięg jego działalności wykracza poza wszelkie ramy do tej pory definiowanych organizacji terrorystycznych. Obejmuje on ponadpaństwowe terytorium, dysponując przy tym świetnie zorganizowanymi strukturami, które realizują praktycznie wszystkie zadania, jakie stawia się przed współczesnymi państwami.

Z drugiej strony ISIS można porównać do organizacji terrorystycznej, grupy przestępczej, a nawet do hybrydowej struktury terrorystycznej dysponującej ogromnym potencjałem militarnym, propagandowym, a także finansowym i werbunkowym⁵. Ideologia Państwa Islamskiego jest mocno osadzona w tradycyjnym islamie. Główni przywódcy są zwolennikami salafizmu, czyli skrajnie radykalnego odłamu wiary. Aby pozyskać nowych zwolenników, odwołują się głównie do starych prorocत्व. Świetnie przygotowana propaganda opiera się w dużej mierze na rozmaitych tekstach religijnych, zaczerpniętych nierzadko z archaicznych zapisów, które nie były stosowane w praktyce od lat. Głównym celem głoszonym przez organizację jest „powrót do pierwotnych źródeł islamu”⁶, a w szczególności do wyznawanego w niektórych częściach Arabii Saudyjskiej wahhabizmu.

⁴ B. Hall, *ISIS. Państwo Islamskie*, tłum. P. Wolak, Muza, Warszawa 2016, s.16.

⁵ S. Wojciechowski, P. Osiewicz, *Zrozumieć...*, op. cit., s. 188.

⁶ *Ibidem*, s. 90.

Jak twierdzi Benjamin Hall: „Islamiści krzyczą Allahu Akbar nawet, gdy zabijają niewinnych ludzi. W ten sposób cofają się do VII wieku, szczególnie jeśli chodzi o radykalizm i podejście do wojny. Ich działania oburzają większość muzułmanów, ale wielu uważa ich za szczerych wyznawców islamu, a tylko nieliczni ich krytykują. Najbardziej zadziwiające jest to, że terroryści walczą z moralnym zepsuciem Zachodu i zachodnim hedonizmem, ale jednocześnie w imię swojej religii dokonują czynów jeszcze bardziej niemoralnych”⁷. Wahhabizm odrzuca wszelkie formy władzy, prawo oraz edukację nieoparte na islamie. Z drugiej strony ISIS chętnie przyjmuje w swoje szeregi wykształconych głównie w Europie naukowców inżynierów, ekonomistów oraz specjalistów niezbędnych do prowadzenia działalności systemów bankowych, łączności, jak również sieci i portali internetowych. Stosowanie tak pokrętnej taktyki w krajach ogarniętych konfliktami spowodowało, że głoszona ideologia odniosła ogromny sukces. Należy dodać, iż do początku XXI wieku liderzy światowego ruchu islamistycznego ukrywali się najczęściej w górach, różnego rodzaju jaskiniach, a mułlowie opowiadali nudne i monotonne teksty religijne. Państwo Islamskie zastosowało całkowicie odmienną taktykę, występując jako zbawca cywilizacji islamskiej, udostępniając szereg gier komputerowych, wprowadzając całe portale internetowe, pokazując przy tym, że zabijanie w imię Allaha jest łatwe i przyjemne. Dla dużej grupy bojowników ISIS religia ma jednak drugorzędne znaczenie. Część Syryjczyków uważa za ważniejszą walkę z Asadem, jeszcze inni walczą dla pieniędzy, a tych, którzy próbują się sprzeciwić, czeka śmierć. Destabilizacja pokoju w Syrii i Iraku odegrała kluczową rolę w powstaniu oraz bardzo szybkiej ekspansji Państwa Islamskiego na terenie tych państw.

W 2011 r. przywódca nowo formującego się Państwa Islamskiego, Abu Bakr al-Baghdadi, wysłał do Syrii jednego ze swoich najlepszych generałów, Abu Mohammeda al-Julaniego, który miał za zadanie przygotować podłoże do późniejszej ekspansji⁸. Po sformowaniu prowizorycznej armii w 2013 r. ISIS rozpoczęło działania na terenie Syrii i Iraku, których celem było zdobycie jak największego terytorium, a z drugiej strony przejęcie władzy nad lokalnymi ugrupowaniami walczącymi w Syrii z Asadem, a w Iraku z siłami rządowymi. W Syrii najsilniejszą grupą walczącą z reżimem Asada była organizacja Dżabhat an-Nusra, która nie była przychylna

⁷ B. Hall, *ISIS...*, op. cit., s. 89.

⁸ *Ibidem*, s. 66.

działalności ISIS i „nie dążyła do ustanowienia kalifatu ani do wprowadzenia szariatu”⁹. Swoim zasięgiem obejmowała ona natomiast większość organizacji i ugrupowań, a co za tym idzie, stała się priorytetem w przejęciu nad nią kontroli przez samego Bagdadiego. Dżihadyści z Państwa Islamskiego rozpoczęli działania związane z porwaniami najwyższych rangą przedstawicieli Dżabhat an-Nusry, ponadto zmuszali lokalnych dowódców tej organizacji do współpracy z Państwem Islamskim, natomiast wszelkie przejawy sprzeciwu były krwawo tłumione. Jako przykład tak brutalnych działań można podać wtargnięcie bojowników ISIS do domu weselnego w Dajr az-Zaur, pojmanie większości kobiet oraz zabicie kilku wysokich rangą przedstawicieli an-Nusry¹⁰. Osłabienie struktur an-Nusry spowodowało, że z jej szeregów odeszła większość bojowników i od razu wstąpiła do nowej organizacji. Kolejnym czynnikiem wzmacniającym struktury kalifatu w Syrii było masowe przyłączanie się sunnitów zamieszkujących terytorium Syrii, ponieważ to właśnie w ISIS widzieli szansę na odbudowę swojej władzy na terenach Syrii, a także Iraku.

DZIAŁALNOŚĆ ISIS NA BLISKIM WSCHODZIE

Dla bojowników tzw. Państwa Islamskiego na terenie Syrii kluczowe stało się zdobycie terytorium rozciągającego się przez cały kraj aż po Liban. W 2014 r. bojownicy ISIS rozpoczęli ofensywę wojskową na syryjskie terytoria, rozpoczynając działania od strony Latakii i zajmując w bardzo szybkim tempie wioski i miasta położone w tamtym regionie. W bardzo krótkim czasie pod kontrolą bojowników Państwa Islamskiego znalazło się kilkanaście milionów mieszkańców. Aby zachować pełną kontrolę nad tak wielkim terytorium, przywódcy ISIS wprowadzili bardzo surowe i rygorystyczne prawo opierające się na rdzennym szariacie. W najgorszej sytuacji znaleźli się chrześcijanie. Większość z nich uciekła przed rzezią, natomiast tych, którzy pozostali, zamordowano od razu lub nadal żyją oni z dnia na dzień, pozbawieni jakichkolwiek praw. Wszystkie kościoły zostały przerobione na meczety lub przystosowane na potrzeby kalifatu. Domy, które zamieszkiwali chrześcijanie, zostały przekazane dla miejscowej ludności lub zniszczone. Wprowadzono zakaz noszenia i propagowania jakichkolwiek symboli reli-

⁹ Ibidem, s. 68.

¹⁰ P. Cockburn, *Państwo Islamskie*, tłum. M. Bielik, Dom Wydawniczy PWN, Warszawa 2015, s. 94.

gijnych¹¹. Chrześcijanki są oddawane bojownikom jako nałożnice, bardzo często w taki sposób traktowane są również kobiety, których mężowie lub ojcowie odmawiają walki w szeregach ISIS. Bojownicy mogą brać sobie za żony tyle kobiet, a czasami nawet młodych dziewczyn, ile tylko chcą. Pozbawione są one wszelkich praw, jednak najgorsza sytuacja dotyczy tzw. „jazydek”, które są przetrzymywane jako niewolnice seksualne, a wg Dziinan, kobiety, której udało się uciec z obozu ISIS, w stosunku do jazydów, w tym kobiet i dzieci, stosowany jest swoistego rodzaju holocaust¹². Na dużą skalę prowadzony jest również handel „żywym towarem”, który jest bardzo upowszechniony pomiędzy bojownikami PI, ale również w skali regionalnej. Odpowiednio wyselekcjonowane kobiety i bardzo często dzieci są sprzedawane na tzw. „czarnym rynku”. Codziennie przeprowadza się egzekucje w wybranych i przygotowanych do tego miejscach. Mieszkańcy są zwoływani na place i zmuszani do oglądania wykonywanych wyroków. Jak twierdzi wspomniany już Benjamin Hall: „Dla bojowników jest to kolejny dzień pracy i kolejne zadanie”¹³. Celem takich działań jest wywołanie strachu u mieszkańców, a także przesłanie ostrzeżenia o tym, że nie ma litości dla „niewiernych” i grzeszników. Metody przeprowadzania egzekucji są różne w zależności od rodzaju przestępstwa, a także od tego, kto je popełnił. Najczęściej stosowanymi są: „ścięcie mieczem, powolne podrzynanie gardła tępym nożem, a także często stosowana w przypadku chrześcijan, trwająca kilka dni męka w postaci ukrzyżowania”¹⁴. Od ludności wymagany jest bezwzględny zakaz spożywania alkoholu, palenia wyrobów tytoniowych oraz dopuszczania się jakichkolwiek przestępstw. Za każde takie przewinienie można spodziewać się surowej kary, włącznie z karą śmierci.

ISIS po opanowaniu północnej części Syrii i Iraku skupiło się na kontroli granicy z Turcją. Wojska Asada po utracie kontroli nad północną Syrią skoncentrowały się na walce z lokalną opozycją, oddając praktycznie cały region bez walki. Irakijczycy również wycofali swoje siły w środkową część kraju. Dla Turcji stało się jasne, iż dżihadyści kontrolują tę część regionu, a nawet w dalszej perspektywie było to na rękę tureckim władzom. Turcja już od dłuższego czasu „starła się asekurować z każdej strony, ponieważ jest to częścią jej wybiegającej wiele dziesięcioleci w przyszłość

¹¹ B. Hall, *ISIS...*, op. cit., s. 224.

¹² Dziinan, T. Oberle, *Niewolnica ISIS*, tłum. N. Jaskuła, Editio, Warszawa 2016, s. 10.

¹³ B. Hall, *ISIS...*, op. cit., s. 185.

¹⁴ Ibidem.

polityki, której celem jest pozbawienie Arabii Saudyjskiej wpływów w regionie¹⁵, a większym zagrożeniem dla niej są Kurdowie i Asad. Na terenie samej Turcji żyje od 14 do 18 mln Kurdów i coraz śmielej domagają się oni autonomii oraz proklamowania tzw. Wolnego Kurdystanu. Nie jest to jednak na rękę żadnemu z państw, na którym miałyby być powołane nowe suwerenne państwo. Natomiast Kurdowie zamieszkujący tereny Syrii i Iraku stwierdzili, iż są w stanie sami pokonać Państwo Islamskie pod warunkiem, że zostaną dozbrojeni. Przeciwnie temu są natomiast państwa, które paradoksalnie nie potrafią sobie poradzić z dżihadystami na swoim terytorium, oraz Turcja, która oficjalnie przyznała, że jeżeli którekolwiek państwo z sojuszu NATO dozbroi Kurdów, to wystąpi z paktu. Tak stanowcze stanowisko Turcji jest dowodem na to, jak mocne są obawy o kolejną destabilizację sytuacji w regionie po dozbrojeniu bojówek kurdyjskich.

ISIS usiłuje za wszelką cenę zdestabilizować sytuację w samej Turcji, czego przykładem były zamachy terrorystyczne zorganizowane przez jej bojowników, przyznających otwarcie, że należą do Partii Pracujących Kurdystanu, która jest obecnie największą siłą Kurdów w Turcji. Wszystkie te posunięcia mają na celu jeszcze bardziej umocnić Turcję przy stanowisku o niedozbrajaniu Kurdów, czego ISIS bardzo się obawia. Bojownicy z ISIS kontrolują złoża ropy oraz cały przemysł na terenach zamieszkiwanych przez Kurdów, a ich utrata mogłaby mocno ograniczyć wpływy do budżetu organizacji.

Izrael, który początkowo nie zajmował stanowiska w sprawie Państwa Islamskiego, coraz śmielej zaczyna sugerować tezę, w której odnosi się do możliwości użycia siły militarnej przeciwko dżihadystom. Taka reakcja jest uzasadniona, ponieważ w początkowej fazie powstawania ISIS wielu członków Hamasu wyjechało walczyć w szeregach tej organizacji, której w zasadzie nikt nie postrzegał jako realnego zagrożenia. Sytuacja ta uległa diametralnej zmianie po sukcesie ISIS oraz stanowisku nowego kalifatu, który jasno i jednoznacznie określił, że kolejnym celem będzie państwo żydowskie (Izrael). To skłoniło rząd w Tel Awiwie do podjęcia rozmów w kwestii militarnej, dotyczącej możliwego użycia sił zbrojnych do walki z ISIS w przypadku całkowitego upadku Syrii i Iraku. Kolejnym czynnikiem przemawiającym za walką z ISIS na jej terenie będzie likwidacja członków Hamasu, zanim ci zdołają powrócić i rozpocząć walkę na terenie

¹⁵ Ibidem, s. 253.

Izraela oraz Autonomii Palestyńskiej. W całym pacie jaki panuje w regionie, niejasna jest postawa Arabii Saudyjskiej, która jest nawet oskarżana zarówno przez Iran, jak i przez Turcję o wspieranie ISIS poprzez nielegalne przelewy na konta organizacji, a także dostarczanie bojownikom broni i amunicji niezbędnej do prowadzenia działań.

DZIAŁALNOŚĆ TERRORYSTYCZNA ISIS W EUROPIE I NA ŚWIECIE

Od 2005 r., poza kilkoma nielicznymi zamachami, Europa oraz część innych państw uwierzyły w to, że poza rozbitą strukturalnie i militarnie Al-Kaidą nie powstanie już żadna licząca się w świecie na taką skalę organizacja terrorystyczna. Dlatego też tak długo zwlekano z jakimikolwiek znaczącymi działaniami przeciwko nowo powstającej organizacji, do jakiej zaliczało się wtedy ISIS. Zdaniem niektórych rządzących nie wróżono jej znaczących sukcesów, a wręcz przewidywano szybki rozpad i upadek. Zdaniem Nicolasa Sarkozy'ego, a później François Hollande'a, ISIS nie miało podstaw do dłuższej egzystencji na arenie międzynarodowej¹⁶. Na przekór temu zaczęto wprowadzać działania, które miały na celu liberalizację polityki imigracyjnej oraz zwiększenie przywilejów społecznościom mniejszościowym zamieszkującym głównie kraje takie jak Francja, Niemcy, Belgia czy Holandia. Liderzy tych krajów coraz bardziej otwarcie opowiadali się za chęcią przyjęcia kolejnych setek tysięcy emigrantów, głównie z Afryki. Nawet, gdy konflikt w Syrii przybierał na sile, Irak nie potrafił sobie poradzić z trudną sytuacją wewnątrz kraju, a ISIS odnosiło sukces za sukcesem, zdobywając kolejne miasta i terytoria, nie wywołało to jednak żadnej poważnej reakcji w Europie. Tymczasem już od jakiegoś czasu zaczęły pojawiać się sygnały narastającego zagrożenia głównie ze strony muzułmańskich radykałów¹⁷.

O tym, jak wielkie zagrożenie narastało ze strony dżihadystów, przekonano się już w 2015 r., kiedy to przeprowadzono ataki terrorystyczne w Paryżu, a kilka tygodni później dokonano zamachu w Kopenhadze. W tym samym czasie światem wstrząsnęły inne ataki terrorystyczne dokonane m.in. w Kanadzie, USA, Australii, wszystkie o podłożu islamiistycznym. W większości do ich przygotowania i przeprowadzenia przyznało się Państwo Islamskie. W tym samym czasie praktycznie niczym

¹⁶ S. Laurent, *Kalifat terroru. Kulisy działania Państwa Islamskiego*, tłum. E. Kaniowska, W.A.B., Warszawa 2015, s. 159.

¹⁷ T. Otłowski, *Islamiści u bram Europy*, „Polska Zbrojna”, 2015, nr 3, s. 86.

niezatrzymane PI osiągało sukces za sukcesem w zdobywaniu kolejnych miast na terenach Iraku i Syrii, przy czym coraz bardziej zbliżało się do stolicy Iraku, Bagdadu. Ten ciąg zdarzeń powodował, że Państwu Islamskiemu w bardzo szybkim tempie przybywało zwolenników głównie w regionie Europy Zachodniej, gdzie sytuacja już i tak była napięta. Kolejne ataki wydawały się tylko kwestią czasu. Już w 2016 r. dokonano zamachów w Nicei, Brukseli, Berlinie, Orlando, Stambule – wszystkie były przygotowane przez członków PI i pokazały ogrom zagrożenia, jakie niesie z sobą ISIS. Zróżnicowane rodzaje ataków, od „symultanicznych” w Paryżu do ataków „samotnych wilków”, pokazały, iż w każdej chwili można spodziewać się kolejnego i było praktycznie pewne, że taki atak nastąpi, natomiast nie było wiadomo gdzie. Liderzy państw nie bardzo wiedzieli, jak sobie z tym radzić. Powołano sztaby kryzysowe we Francji i Belgii, ogłoszono najwyższe alerty zagrożenia terrorystycznego, na ulice wprowadzono umundurowane i uzbrojone formacje wojsk. Wywiady poszczególnych krajów podjęły współpracę, której celem było określenie skali zjawiska, a zebrane dane miały pomóc w rozpracowaniu ewentualnych pozostałych siatek i organizacji terrorystycznych, a następnie udaremnić kolejne ataki terrorystyczne. Pokazały one, z jak wielkim zagrożeniem trzeba się zmierzyć. Tylko w 2015 r. przeprowadzono ponad 100 akcji, w których zatrzymano ponad 58 osób, a 30 było bezpośrednio związanych z atakami głównie we Francji¹⁸. Na szczepku Rady Europy podjęto działania związane z wprowadzeniem przepisów umożliwiających ściganie terrorystów oraz zwiększenie uprawnień dla organizacji takich jak Europol i Interpol. Kolejnym zagrożeniem implikującym niebezpieczeństwo ataków terrorystycznych stał się napływ imigrantów do Europy, głównie z krajów północnej Afryki. Wraz z falą uchodźców do Europy zaczęli przenikać bojownicy ISIS, radykalizowani i zaprawieni w bojach w szeregach PI zaczęli stanowić kolejne duże zagrożenie. Początkowo przychylni emigrantom państwa Europy Zachodniej szybko zmieniły taktykę i podjęły różnego rodzaju działania zmierzające do zablokowania napływu uchodźców: przeznaczyły miliardy euro Turcji, na terenie której ma zostać zatrzymana jedna z fal imigrantów, wysłały na teren wód morza śródziemnego dodatkowe patrole okrętów wojennych z różnych państw, a także zbudowały ponad 200 km płotu na granicy węgiersko-serbskiej. Państwo Islamskie jest na świecie postrzegane

¹⁸ K. Szubart, *Kolejny cios*, „Polska Zbrojna”, 2016, nr 4, s. 100.

jako rodzaj nowoczesnego terroryzmu. Według opinii prof. Sebastiana Wojciechowskiego ISIS spełnia wszystkie podstawowe kryteria, aby zaklasyfikować ją do organizacji hybrydowych o działaniach asymetrycznych. Jego zdaniem ISIS jest organizacją, która prowadzi wojnę skupioną na działaniach partyzanckich, wykorzystując nowoczesne techniki wojskowe oraz zaawansowaną broń. Kolejnym poważnym problemem staje się sieć internetowa, w której na odległość radykalizuje się nowych wyznawców, którzy bardzo często już przygotowani tylko czekają na odpowiednie rozkazy, aby dokonać kolejnych ataków. Nowoczesny terroryzm zakłada odchodzenie od ataków na polityków, placówki dyplomatyczne czy ambasady, które z reguły są dobrze zabezpieczone. Coraz częściej za cel obierane są natomiast lotniska, dworce, stacje metra, targowiska, kina, sale koncertowe, szkoły, tak aby liczba ofiar była ogromna oraz wywołała jak największy rozgłos, medialność i panikę. Wybieranie takich miejsc ma jeszcze inne ważne dla terrorystów zalety tzw. dostępność środków oraz łatwość ich szybkiego pozyskania. Przykładem tego są ostatnie dokonane w Europie zamachy, w których wykorzystano uprowadzone chwilę wcześniej ciężarówki lub wypożyczone samochody dostawcze.

Tzw. Państwo Islamskie świetnie łączy w sobie wszystkie cechy przypisywane nowoczesnym, hybrydowym organizacjom terrorystycznym. Nosi znamiona grupy terrorystycznej, państwa, organizacji przestępczej, formacji o charakterze zbrojnym, sieci terrorystycznej, a także organizacji o podłożu religijnym. Żadnej wcześniejszej grupie nie udało się stworzyć tak zaawansowanej w każdym sektorze komórki, która przyciągnęłaby w swoje szeregi takie rzesze zwolenników. Do ISIS wstąpili nie tylko ludzie chętni do walki, ale także osoby z tzw. wyższych sfer, które bardzo hojnie wspierają działania tej organizacji. Z Państwem Islamskim zaczęli utożsamiać się lekarze, prawnicy, politycy, biznesmeni, duchowni świata muzułmańskiego, a także całe rzesze młodych ludzi. W świecie muzułmańskim powstał tzw. „fenomen ISIS”,¹⁹ a organizacja stała się tworem o skali globalnej.

Z dzisiejszej perspektywy wycofanie wojsk koalicyjnych z Iraku okazało się zbyt wczesne, a destabilizacja sytuacji politycznej w Syrii oraz

¹⁹ *Ekspert: Państwo Islamskie to hybrydowa struktura terrorystyczna [WYWIAD]*, online: <http://www.defence24.pl/ekspert-panstwo-islamskie-to-hybrydowa-struktura-terrorystyczna-wywiad> (dostęp: marzec 2018 r.).

nieudolna próba obalenia reżimu Baszszara al-Asada pokazała, że w tym regionie bardzo szybko doszło do rozwoju niezwykle silnej organizacji, która zaczęła odgrywać znaczącą rolę na całym świecie. Zdobycie tak dużego terytorium praktycznie bez większego oporu spowodowało, że wielu z tych, którzy byli przeciwni udziałowi w tej organizacji, chętnie zasililo jej szeregi. Pochłonięta własnymi problemami Europa nie dostrzegła bądź w porę nie zauważyła skali problemu. Państwo Islamskie a w szczególności jego przywódcy okazali się bardzo przebiegli w działaniach, łącząc starą pokrętną ideologię z nowoczesnymi metodami przekazu.

Skala zniszczeń, ludobójstw i przestępstw, która powstała w wyniku tych działań, jest nie do oszacowania. Zamordowano dziesiątki tysięcy ludzi, setki tysięcy uciekło ze swoich domów. Zniszczone zostały całe miasta, takie jak: Mosul, Palmyra, Rakka, Tikrit. Zrabowano setki tysięcy dzieł sztuki, zburzono i zdewastowano świątynie oraz inne zabytki. Ponadto dziesiątki zamachów terrorystycznych przeprowadzonych na całym świecie wymusiły na społeczności międzynarodowej podjęcie zdecydowanych kroków. Straty szacowane są na setki miliardów dolarów, a część szkód jest nieodwracalna.

STAN AKTUALNY

Od początku 2018 r. tzw. Państwo Islamskie jest w odwrocie. Zdecydowana postawa większości państw w tym Rosji, która bierze czynny udział w zwalczaniu tej organizacji, doprowadziły do odzyskania części zajętych terytoriów, odbicia z rąk PI kluczowych miast, a także eliminacji wielu wysokich rangą dowódców. Jak wynika z oficjalnych informacji publikowanych przez ONZ siła tej grupy znacząco spadła, o czym świadczy również skala zamachów terrorystycznych dokonanych na przełomie 2017 i 2018 r. Duża część bojowników, którzy walczyli po stronie ISIS, już na początku 2017 r. uciekła do krajów bezpośrednio sąsiadujących lub do państw, w których jest duże poparcie dla tej organizacji, takich jak Libia, Liban, Jemen, Pakistan, Afganistan, Nigeria, zasilając tam miejscowe organizacje walczące z regularnymi siłami rządowymi. Inni bojownicy, którzy przeżyli, prawdopodobnie powrócili do swoich ojczyzn, a to oznacza, wzrost bezpośredniego zagrożenia terrorystycznego. Na celownikach ISIS znalazły się m.in. Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Belgia, Holandia i Włochy. Ogólne perspektywy dla tych krajów na przyszłość są mało optymistyczne. Mimo że siła Państwa Islamskiego na terenie Lewantu osłabła, to być może jest to tylko przegrupowanie sił, zmiana frontów oraz taktyki walki tej organizacji,

przeniesienia głównego ciężaru uderzenia na inne kraje. ISIS jest największą organizacją terrorystyczną o działaniu asymetrycznym i hybrydowym, jaka do tej pory powstała na arenie międzynarodowej. Wachlarz możliwości, jakimi dysponuje, w każdym sektorze zagrożeń czyni z niej bardzo groźnego przeciwnika, nieprzewidywalnego w działaniach, o którym wiemy, że jest groźny, ale nie wiemy, kiedy, gdzie, w jaki sposób, jakimi metodami oraz na jakiej płaszczyźnie przeprowadzi kolejne ataki. Tylko odpowiednio skoordynowane i przygotowane działania mogą zminimalizować liczbę oraz siłę ataków. Obecnie trwają prace nad wprowadzeniem odpowiednich mechanizmów umożliwiających dozbieranie lokalnych państw, które zmagają się z ISIS, tak aby mogły same skutecznie likwidować wszelkie przejawy wrogich działań.

Całkowita eliminacja tej organizacji z areny międzynarodowej wydaje się mało realna. Likwidacja jej kolejnych komórek będzie trudna, zwłaszcza, że w miejsce zlikwidowanej, powstaje kilka nowych. Rozbicie struktur Państwa Islamskiego może spowodować wewnętrzne walki o władzę w tej organizacji, a przy tym ataki terrorystyczne, które mogą być skoordynowane tylko po to, aby pokazać siłę nowych odłamów i powstałych frakcji. W dobie łatwości pozyskiwania informacji oraz ogólnodostępnego Internetu, kluczowym działaniem jest ograniczenie wpływu ideologii ISIS na światową społeczność muzułmańską poprzez działania związane z radykalizacją ludności przez sieć internetową.

Według ONZ kluczowym działaniem w kierunku pokonania lub neutralizacji tzw. Państwa Islamskiego i innych nowo powstających organizacji terrorystycznych konieczne będzie szersze uświadamianie społeczeństwa o konsekwencjach i skutkach, jakie niosą ze sobą działania takich organizacji, a także stosowne przygotowanie państw na wszystkich szczeblach kierownictwa do odpowiednio szybkich reakcji na powstające kryzysy lokalne, regionalne, państwowe czy też międzynarodowe. Wszystkie działania podejmowane przez międzynarodowe organizacje zwalczające terroryzm muszą podjąć działania wyprzedzające, stosując zasadę „lepiej zapobiegać, niż zwalczać”. Bardzo szybka ewolucja współczesnego terroryzmu międzynarodowego nie daje optymistycznych prognoz, istnieje duże prawdopodobieństwo, że nowopowstałe organizacje i siatki terrorystyczne skoncentrują swoje działania w całkiem innych sektorach, których przejęcie może doprowadzić do skażenia środowiska na skalę globalną, do epidemii, uszkodzenia globalnych sieci komunikacyjnych lub infrastruktury krytycznej.

BIBLIOGRAFIA:

WYDAWNICTWA ZWARTE:

1. Cockburn P., *Państwo Islamskie*, tłum. M. Bielik, Dom Wydawniczy PWN, Warszawa 2015.
2. Dżinan, T. Oberle, *Niewolnica ISIS*, tłum. N. Jaskuła, Editio, Warszawa 2016.
3. Hall B., *ISIS. Państwo Islamskie*, tłum. P. Wolak, Muza, Warszawa 2016.
4. Laurent S., *Kalifat terroru. Kulisy działania Państwa Islamskiego*, tłum. E. Kaniowska, W.A.B., Warszawa 2015.
5. Urbanek A., *Wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa*, [w:] *Wybrane problemy bezpieczeństwa. Teoria. Strategia. System*, A. Urbanek (red.), Wydawnictwo Społeczno-Prawne, Słupsk 2012.
6. Weiss M., Hassan H., *ISIS. Wewnątrz armii terroru*, tłum. P. Gołębiowski, Burda Media Polska, Warszawa 2015.
7. Wojciechowski S, Osiewicz P., *Zrozumieć współczesny terroryzm*, Difin, Warszawa 2017.

ARTYKUŁY:

1. T. Otlowski, Islamiści u bram Europy, „Polska Zbrojna”, 2015, nr 3.
2. K. Szubart, *Kolejny cios*, „Polska Zbrojna”, 2016, nr 4.

STRONY INTERNETOWE:

1. Ekspert: Państwo Islamskie to hybrydowa struktura terrorystyczna [WYWIAD], online: <http://www.defence24.pl/ekspert-panstwo-islamskie-to-hybrydowa-struktura-terrorystyczna-wywiad> (dostęp: marzec 2018 r.).

SŁAWOMIR KOCON – ukończył studia pierwszego stopnia na Akademii Pomorskiej w Słupsku na kierunku bezpieczeństwo narodowe w specjalności polityka obronna. Jest absolwentem studiów drugiego stopnia na kierunku bezpieczeństwo międzynarodowe na Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz studiów podyplomowych na kierunku zarządzanie bezpieczeństwem i obronność państwa na Wydziale Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie Akademii Pomorskiej w Słupsku. Jego zainteresowania naukowe skupiają się wokół problematyki związanej z bezpieczeństwem międzynarodowym, ze współczesnym terroryzmem, z bezpieczeństwem wewnętrznym oraz podstawami prawnymi związanymi z międzynarodowym prawem huma-

nitarnym konfliktów zbrojnych. Obecnie jest wykładowcą na Wydziale Nauk o Zarządzaniu i Bezpieczeństwie Akademii Pomorskiej w Słupsku.

CITE THIS ARTICLE AS:

S. Kocoń, „*Państwo Islamskie*” jako nowa forma terroryzmu międzynarodowego, „Kultura Bezpieczeństwa Nauka Praktyka Refleksje”, 2018, nr 31, p. 105–118, DOI: 10.5604/01.3001.0012.8598.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2018 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow